

Arbets- och Referensgruppen för Ofrivillig Barnlöshet

Nr 64
2010

Ofrivillig barnlöshet

Redaktionsgrupp:

Claes Gottlieb
Margareta Fridström

Fertilitetskliniken Sophiahemmet, Stockholm – ordförande
KK, Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge, Stockholm – sekreterare

Övriga författare:

Arthur Aanesen
Christina Bergh
Elisabeth Blennow
Barbro Fridén
Maria Granberg

Fertilitetskliniken Sophiahemmet, Stockholm
KK, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg
Klinisk genetik, Karolinska Universitetssjukhuset Solna, Stockholm
Karolinska Universitetssjukhuset Solna, Stockholm
Institutionen för Kliniska Vetenskaper, Avdelningen för Obstetrik och

Charles Hansson

Gynekologi, Göteborgs Universitet, Göteborg
Institutionen för Kliniska Vetenskaper, Avdelningen för Obstetrik och

Torbjörn Hillensjö

Gynekologi, Göteborgs Universitet, Göteborg

Jan Holte

Fertilitetscentrum, Göteborg

Julius Hreinsson

Carl von Linné kliniken, Uppsala

Barbara Jablonowska

RMC, Uppsala Akademiska Sjukhus, Uppsala

Per Olof Janson

KK, Universitetssjukhuset Linköping, Linköping

Anna-Karin Lind

Sahlgrenska Akademien, Avdelningen för Obstetrik och Gynekologi,

Lars Marsk

Göteborgs Universitet, Göteborg

Jörgen Nathorst-Böös

Göteborgs Kvinnoklinik, Göteborg

K-G Nygren

Fertilitetskliniken Sophiahemmet, Stockholm

Lars Nylund

Fertilitetskliniken Sophiahemmet, Stockholm

Kenny Rodriguez Wallberg

KK, Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge, Stockholm

Arne Rådestad

Aleris Sabbatsbergs Närsjukhus, Stockholm

Pia Saldén

Aleris Sabbatsbergs Närsjukhus, Stockholm

Peter Sjöblom

Curakliniken, Malmö

Ann-Charlotte Skjöldebrand Sparre

NURTURE, Queen's Medical Centre, Nottingham, United Kingdom

Agneta Skoog Svanberg

KK, Danderyds sjukhus, Stockholm

Annika Strandell

Institutionen för kvinnor och barns hälsa, Uppsala Universitet, Uppsala

Gunilla Sydsjö

Sahlgrenska Akademien, Avdelningen för Obstetrik och Gynekologi,

Ann Thurin Kjellberg

Göteborgs Universitet, Göteborg

Ulla-Britt Wennerholm

KK, Universitetssjukhuset Linköping, Linköping

Göran Westlander

KK, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg

Anna Wistrand

KK, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg

Fertilitetscentrum, Göteborg

KK, Universitetssjukhuset Örebro, Örebro

Redaktör:

ARGUS Ulf Högberg, Kvinnokliniken, Norrlands Universitetssjukhus, Umeå

Layout:

Moniqa Frisell

Tryck:

Elanders AB

Innehåll

Förord	5
Förkortningar	6
Faktaruta	7
Lagar, föreskrifter, ekonomi och tillgänglighet	9
Utredning.....	15
Livsstilsfaktorer.....	25
Att vilja men inte kunna få barn - samtalsrådgivning och psykologisk utredning ..	31
Adoption	35
Kirurgi.....	39
Upprepade missfall	45
Interkurrenta sjukdomar och assisterad befruktning.....	51
Infektionssjukdomar	53
Ovulationsstimulering	59
Kontrollerad ovariell hyperstimulering inför IVF/ICSI	63
In vitro maturation (IVM).....	67
Komplikationer vid IVF	71
Insemination med makespermier	77
Manlig infertilitet	81
Gametdonation	89
Preimplantatorisk genetisk diagnostik (PGD)	93
IVF-laboratoriet.....	97
Uppföljning av barn födda efter IVF och deras mödrar.....	105
Framtida utveckling.....	107

Förord

Oönskad barnlöshet förekommer i alla länder och anges ofta till 10-15% mätt som "current prevalence" (som svar på frågan: har du för närvarande inte lyckats bli gravid trots försök under 1 år eller mer). Undantag förekommer bl.a. i Afrika där några länder ligger väsentligt högre p.g.a. sekundär infertilitet orsakad av genitala infektioner i samband med första barnets födelse eller illegala aborter. Tendensen att söka medicinsk hjälp är också relativt likartad mellan länder, medan tillgången till medicinsk service skiftar i hög grad. Paren själva och de professioner som är involverade är oftast positiva till medicinsk intervention. Samhället intar nästan alltid en mer restriktiv attityd som kommer till uttryck genom lagar och regleringar samt genom graden av ekonomiskt stöd till verksamheten. WHO har uttalat att infertilitet utgör ett "public health problem" och ingår numera i FN's definition "Sexual and Reproductive Human Rights". I Norden är servicenivån hög internationellt sett, och i Sverige har man en i stort sett tillåtande lagstiftning och en relativt generös samhällslig finansiering.

Syftet med denna rapport är att ge en modern vägledning för arbetet med infertilitet, där målet är födsel av ett barn och optimalt omhändertagande av paren, även de som förblir barnlösa.

Rapporten är sammanställd av arbetsgruppen för Ofrivillig Barnlöshet (Fert-ARG) inom Svensk Förening för Obstetrik och Gynekologi (SFOG), och vänder sig förutom till SFOGs medlemmar också till andra intresserade inom

medicinska och andra professioner i Sverige som är involverade i ofrivillig barnlöshet, dess prevention, diagnos, omhändertagande och behandling samt uppföljning av verksamhetens effektivitet, säkerhet och kvalitet.

Tidigare rapporter från Fert-ARG har haft karaktären av traditionella kunskapsöversikter och har i hög grad speglat konsensus inom professionen. I enlighet med SFOGs intentioner har vi strävat efter att denna rapport blir ett kunskapsunderlag med redovisning av styrkan av det vetenskapliga underlaget. De avsnitten som rör ställningstagande till olika former av åtgärder inom diagnostik och behandling innehåller så långt möjligt, en beskrivning av hur slutsatserna uppnåtts och hur starkt det vetenskapliga underlaget är. ARG-rapporten kan inte klassificeras som en systematisk översikt, då litteratursökningen inte är gjord på det rigorösa sätt som krävs för en systematisk översikt från SBU eller Cochrane Library. Vi har därför inte kunnat använda det internationella evidensgraderingssystemet GRADE, som flertalet internationella tidskrifter och organisationer däribland SBU anammat. Vi har i stället beskrivit det vetenskapliga underlaget och om det har bedömts starkt eller måttligt starkt, har vi i regel kunnat ge rekommendationer om klinisk handläggning. Om det vetenskapliga underlaget varit osäkert, har vi endast redovisat underlaget och avstått från förslag till riktlinjer. För bedömning av enskilda studiers kvalitet respektive det sammanlagda vetenskapliga underlaget har vi använt SBU:s tidigare mall, se faktaruta nedan.

Juli 2010

Claes Gottlieb och Margareta Fridström